

Astaterhikki Salonen

KUIN LASTU LAINEILLA

JOHDANTO

Elämä vie - eteenpäin

Olen työelämässä kulkenut monia polkuja, ennen muuta kansainvälisen kaupan tehtävissä. Olen pitänyt yhteyksiä asiakkaisiin ja myyntiagentteihin neljällä kielellä Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa sekä kiinalaisiin valmistajiin ja eteläamerikkalaisiin raaka-aineiden toimittajiin. Eri maihin suuntautuneen myynnin kehitys ja siitä raportointi yritysjohdolle oli keskeinen osa tehtäviäni. Sain harjoitella myös esimiestyötä konttorin pomona. Ne olivat kehittäviä ja antoisia vuosia, ensimmäiset 20 vuotta ekonomiksi valmistumiseni jälkeen.

Sitten loikkasin yrittäjän saappaisiin. Sain hyödyntää kaikkea aikaisemmin oppimaani markkinointitutkijana, konsulttina, sopimusneuvottelijana ja lopulta tulevaisuuttamme rakentavien nuorten osaajien kouluttajana ja aikuisten tukena heidän päivittäessään omaa osaamistaan alati kiihtyvällä vauhdilla muuttuvaa työelämää varten.

Kehitysyhteistyökin avautui uudella tavalla saadessani toimia markkinointiasiantutijana vietnamilaisille naisille kohdistetussa hankkeessa, Hanoissa ja parissa lähikylässä.

Maratonin viimeisen kaarteen juoksin itäisellä Uudellamaalla kehitysyhtiössä, ensin hyvinvointiyrittäjien kanssa ja sittemmin alueen yrittäjien neuvojana. Niissä pyörähti runsaat kuusi vuotta.

Loppusuora avautui yrittäjän talousavun (ELY-keskus) puhelinpäivystäjänä ja neuvojana – se kesti 11 vuotta.

Vuonna 2017 ilmestyi ensimmäinen kirjallinen tuotokseni, ”Yli sudenkuoppien”, jonka tarkoituksena on auttaa talousongelmiin ajautuneita pienyrittäjiä. Kirja koostuu

erilaisista yrittäjätarinoista ja ongelmiin löytyneistä ratkaisuista.

Vuoden 1990 alusta lähtien olen toiminut koko ajan myös yrittäjänä, milloin koko- milloin osa-aikaisena.

Nyt kirjoitan. Jo ilmestyneistä teoksista (kaksi romaania, kaksi novellikokoelmaa, yksi runokirja sekä jo mainittu tietokirja) voit lukea lisää tästä blogista.

Hyödynnän kirjoittaessani elämäkokemuksia, sekä omia että muiden. Haluan tallentaa omien ja esi-isieni aikojen tunnelmia ja ajankuvia.

Maaailman on muuttunut valtavasti ja kaikesta menneestä kannattaa aina ottaa opiksi.

Siksi kirjoitan ja jaan kokemusteni kuvausta kanssaihmisille.

Tämä pienteos on kooste osasta blogikirjoituksiani. Kirjoitukset ovat satunnaisessa järjestyksessä.

Muistoissa on kiva piehtaroida! Lukemisen iloa!

Järvenpäässä 25.7.2026

KOTI, JUURET

ASTU SISÄÄN!

Lapsuudenkotini, Pyypölä, on epämääräisen vihreänkukertava, kaksi- ja puolikerroksinen pientilan päärakennus. Se on muutaman metrin päässä lakeutta halkovasta soratiestä. Talon sisäänkäynti on tien puolelta.

Ulko-ovesta tullaan verannalle. Se on kylmä tila, jonka kaikki seinät, puolivälistä kattoon, ovat ikkunaa. Pieniruutuisia ovat, joka ikkunassa 6-8 pientä ruutua.

Verannalta tullaan välioven kautta eteiseen – tai porstuaan, kuten talonväen murteella sanotaan. Murre on Mäntsälän Hautjärveltä tulleen perheen kotikieli. ”Mäntttäläist”.

Väliovesta tullessa oikealla on ovi kellariin, pimeään kellariin. Siellä on betoninen ikkunaton osa, jossa peruna säilyvät yli talven vihertymättä.

Kellarissa on myös suurta mystiikkaa. Se on niin pelottava, että yksin sinne ei tohdi menä.

Sinne on siirretty käytöstä poistettu separaattori, jolla me lapset ”soitamme hiirille”.

Kellarin oven vieressä on naulakko ja niiden jälkeen vinttiin vievät rappuset.

Suoraan edessä on tuvan ovi. Ja vasemmalla seinällä on ovi, josta pääsee ”takakammariin”. Se on yleensä lukossa.

Kodin sydän on tupa. Siinä vietetään yleensä koko hereillä olon aika – paitsi illan suussa, kun lasten on mentävä nukkumaan.

”Nyt pesulle, pisulle ja nukkumaan”, kuului iltatoimien ohje.

Äiti on kova lukemaan romaaneja ja haluaa päivittäin myös hieman omaa aikaa. Siksi lasten nukkumaanmeno-aika on yleensä siinä seitsemän paikkeilla. Jokaisen tyynyllä odottaa ”iltahyvä”, mikä kummasti vauhdittaa toimia.

Iltatoimien aikaan ollaan välikammarissa. Siinä nukkuu koko perhe. Huoneessa on kaksikerroksinen ”Heteka” ja lasten pinnasänky. Hetekan puoliskot jaetaan tasan vanhempien ja kahden tyttären kesken. Pikkuveli nukkuu pinnasängyssä.

Talvi-illoin taloa lämmitetään pönttöuuneilla. Sellainen on myös välikammarissa. Kun äiti haluaa yllättää lapset, hän antaa heille luvan valvoa hieman pitempään. Kun pönttöuunin puut ovat palaneet ja uunin pohjalla on tulipunainen hiillos, äiti nostaa uunin eteen kolme tuolia, yhden jokaiselle lapselle. Saamme istua siinä niin kauan kuin mielikuvitus tuo eteen hiilloksesta erilaisia kuvia ja hahmoja. Se onkin suosikkileikkimme. Pikkuveli näkee yleensä autoja, me ”isot tytöt” annamme unelmille vallan ja hahmotamme prinsessoita, prinssejä, eläimiä, kukkia, taloja ja keijukaisia. Kun hiillos sammuu, on aika nousta, kömpiä sänkyyn ja painaa pää tyynyyn jatkamaan uneksimista.

KAMMARIT

Pönttöuuni on aamulla vielä vähän haalea. Äiti ja isä ovat navetassa aamuaskareilla ja lapset heräävät keskenään. Kun heteki on vielä petaamatta ja auki, siitä saa hyvän hyppyalustan. Trampoliinin. Tytöt hyppäävät vuorotellen muutaman kerran ylös/alas ja sitten jalat koukussa pyllylleen. Pyllähtävät. Ja samaan aikaan on huudettava kuuluvalla äänellä: ”Lamppu putos lattialle ja siitä tuli Vikki”. Se mallaa nähdyn unen kerrontaa. Ja sitten naurettiin. Ja pikkuveli pinnasängyssä nauraa hekottaa mukana ja haluaa päästä mukaan riemuun.

Jo ulkoeteiseen kuuluu välikammarin huudot ja nauru, johon myös sisään tulevat vanhemmat yhtyvät. Onpa tämä iloa.

Välikammarissa on yksi ikkuna ja siitä katsoessa näkee puutarhan kriikunapuun ja peltojen takana häämöttävän lähinaapurin kuusiaidan.

Pönttöuunin vieressä on ovi takakammariin – saliin! Tätä huonetta käytetään harvoin. Kun isoäiti-mamma ja Keijo-eno tulevat kylään, he saavat petipaikat tässä huoneessa. Huoneen kaksi ikkunaa avaavat näkymät maantielle ja naapureihin. Tarinan mukaan isän puoleinen isoisämme, pappa, seuraa tarkasti keitä maantiellä kulkee. Näkee ensin tuvan ikkunasta jonkun lähestyvän maantietä pitkin. ”Kukahaa se on? Mistähää se tulee ja mihkähää se menee?” Jos tuvan tienpuoleisesta ikkunasta ei asia vielä selviä, siirtyy pappa takakammariin ja seuraa sieltä kulkijan meno ”perälle päin”. Ja tuumailu jatkuu.. ”Mihkähää se menee...?”

Takakammarin kalustus on pitkälti äidin vanhempien lahjoituksia, hieno iso senkki eli liinavaatekaappi, lipasto ja huoneen keskellä iso soikea pöytä. Kaikkien päällä tietenkin hienot käsin ommellut pöytäliinat, onhan mamma sentään ammatiltaan ompelija, joka on siirtänyt taitojaan myös tyttärelleen.

Myös tämän huoneen lämmitys tapahtuu pönttöuunilla. Se seisoo välikammarin uunin kanssa selät vastakkain, seinä välissä. Yhteinen piippu.

*Ihan oven vieressä on sänky. Siinä - ”eristyksissä”
– nukkuu viikon verran Saku-serkku, joka on saanut
rokkotartunnan ja joka asuu tilapäisesti kummiensa luona,
osana perhettämme, Sakun äiti on vakavasti sairas ja lapset
(3) on sijoitettu kukin oman kumminsa perheeseen. Saku on
vasta viisivuotias, mutta osaa jo lukea. Takakammarin sängyn
laidalla roikkuessani saan opetusta serkulta ja opin itsekin
lukemaan kuusivuotiaana. ”Lukukirjamme” on Pikku
Jättiläinen, josta Saku lukee lauseita ja yhdessä tutkimme eri
maiden lippuja.*

”Hei, tuossa lukee SUOMI. Osaan lukea!”

*Takakammarin taikoihin tutustumme pääsiäisenä.
Kummallisesti taikoja esiintyy vain silloin, kun Keijo-eno on
paikalla. Ja aina juuri takakammarissa. Ihmettelemme sitä
suuresti. Isä vaikuttaa salamyhkäiseltä ja päätämme, että
häinkin on mystisten tapahtumien osatekijänä. Varhain
ensimmäisen pääsiäispäivän aamuna nimittäin kukko kiekuu
kovalla äänellä takakammarin eteiseen vievän oven lähellä,
keinun takana. Se häviää saman tien, mutta jättää lapsille
pärekkoreissa pienet paketit. Kummallista.*

*Aloitimme retkemme ulkoverannasta, kuljimme eteisen ja
tuvan läpi väli- ja takakammareihin. Seuraavana on vuorossa jo
aiemmin mainittu sydän – TUPA. Elämän keskus ja
tapahtumien areena.*

TUPA

Kuten jo kerroin, takakammarista pääsee keinun takana olevasta ovesta suoraan eteiseen. Kun astumme siitä, muutaman askelen päästä olemme tuvan ovella.

Tervetuloa sisään.

Oven vasemmalla puolella on leivinuuni ja sen päälle jää oiva tila, uuninpankko. Seinän ja uunin välissä on alle puolen metrin levyinen rako, johon on hyvä asetella metsätöissä tai muissa askareissa kastuneita saappaita, sukkia ja muita kuivatettavia ulkovaatteita. Isä heittää huolettomasti omiaan rakoon ja tuon tuostakin äiti pitää saarnaa siitä, että vaatteita ei laiteta kuivumaan myttyinä vaan availaan ja asetellaan niin, että ilma pääsee kiertämään.

Leivinuunin vieressä on hella. Keittotasolla rautaiset renkaat, jotka hehkuvat punaisina, kun ruoka tarvitsee oikein kuumaa. Hellan toisella laidalla on vesisäiliö, jonka vesi kuumenee samalla, kun hellalla valmistetaan ruokaa. Säiliössä on hana, josta vettä lasketaan tiskivatiin tai muuhun astiaan – aina tarpeen mukaan. Hellatason takaosassa on kolme silitysrautaa. Kun pyykissä on pöytäliinoja, verhoja tai silitettäviä vaatteita, raudat kuumennetaan hellan päällä.

Hellan ja välikammarin oven välissä on puulaatikko. Se on melkein yhtä korkea kuin hella ja sinne mahtuu pilkottuja klapeja melkein motti. Isä pilkkoo puita aina niin paljon kerrallaan, että laatikko täyttyy. Me lapset saamme kantaa puut liiteristä tupaan. On kiva, kun saamme kehuja ja tunnemme olevamme tärkeitä.

Puulaatikko toimii joskus myös aitiona. Ainakin kerran. Tuvassa tanssitaan isän vanhan koulukaverin häitä ja me lapset saamme valvoa ja ihailla aikuisten tanssia ja ilonpitoa. Siellä me kökötämme, puulaatikon päällä, kunnes joku aikuinen nostaa alas.

Välikammarin oven oikealla puolella on lyhyt seinän pätkä, jossa äiti säilyttää tärkeitä keittiöasioita – kuten kahvimyllyä. Kahvia ostetaan harvoin. Se on kallista ja sen

myynti on sodan jälkeen säännösteltyä. Sen ostamiseen tarvitaan ostokortti, josta kauppias näkee, onko osto-oikeutta jäljellä. Kahvi jauhetaan kotona – sillä arvoesinehylyssä olevalla myllyllä.

Ovea vastapäätä olevalla seinällä on ikkuna, josta näkee sarkojen yli naapuriin. Pyppölän ja Nikulan peltujen välissä on muita ojia leveämpi ”rajaaja”, jonka pientareella emännät tapaavat, vaihtavat kuulumisia ja juttelevat ”suut makkeiks”. Ikkunan edessä on joko ruokapöytä tai kangaspuut. Yleensä ruokapöytä, mutta kun äiti innostuu kutomaan mattoja tai kankaita, ruokapöytä siirretään alta pois ja kunniapaikan saavat kangaspuut.

Ruokapöytä on pitkä. Sen ääressä istutaan puisilla penkeillä ja kummassakin päässä on rahi. Ikkunan puoleinen rahi on löystynyt liitoksistaan ja siitä me siskokset otamme ilon irti. Nousemme seisomaan rahille – vuorotellen – ja lausumme lorun pätkiä tai kysymme arvoituksia. Aikuiset eivät tästä touhustamme tykkää, mutta osallistuvat silti aina ”tietokilpailuihimme”.

Tuvan oikeanpuoleisessa takanurkassa on sivustavedettävä puusohva. Se on varasänky satunnaisille kulkijoille tai talouteemme kuuluville apulaisille tai tilapäistä turvaa tarvitseville kanssaihmisille.

Puusohvan jatkeeksi tuvan oikealla seinällä avautuu ikkuna, josta näkee karjapihalle. Tämä on samalla se ikkuna, josta voi tutkailla maantiellä kulkevia tuttuja ja tuntemattomia.

Ikkunan vieressä on iso keinutuoli, jossa raskasta rakennus- ja muuta ulkotyötä tekevien on hyvä levähtää ja rentoutua. Tämä on arkituoli ja takakammarin keinua käytetään vain erikoistilanteissa.

Isä istuu keinutuolissa, polttaa Työmies-tupakkaa (tai joskus Saimaata) ja lukee Työkansan Sanomia. Postinkantaja-Saima on tuonut lehden jo aamupäivällä, joten äiti on ehtinyt lukea sen ja nyt keskustellaan ”aviisin” kertomista ajankohtaisista aiheista. Joskus kiihtyen, mutta yleensä samanmielisesti.

Haluan isän syliin. Kiehnaan isän ja keinun jalkojen vieressä aikani ja yritän kiivetä keinuun. Lopulta isä nostaa minut polvelleen. Siinä on hyvä. Turvallista.

”Haluatko parran siemenen”, kysyy isä. Ja vastausta odottamatta hieroo omaa sänkistä poskeaan minun poskeani vasten. Hellästi. Silmät naurusta vilkkuen. Keinun takana on kaksi kaappia. Toinen vaatteille, toinen astioille

Kaappien ovien edessä on esiintymislavamme. Meidän lasten siis. Siihen asetumme riiviin ja laulamme äidin opettamia ja koulussa oppimiamme lauluja. Varsinkin silloin, kun mamma ja Keijo-eno ovat käymässä. Tai muuten on vieraita.

Kaappien ja tuvan oven väliin jäävälle pötkälle on seinään kiinnitetty penkki. Tuvan lattia on tehty laudoista. Höylätyistä. Ja katto. Kattoon on kiinnitetty kaksi leipävarrasta. Ne roikkuvat katon rajassa ja ne on kiinnitetty kattoon niin tukevasti, että nuoret miehet pitävät niitä voimistelutankoina silloin, kun leivät on syöty ja vartaat tyhjillään.

Tuvassa leijailee hyvän henki. Siellä nauretaan ja lauletaan ja tanssitaan. Siellä parannetaan maailmaa ja suunnitellaan tulevaisuutta.

KODIN SYKKIVÄ SYDÄN!

Heti tuvan oven takaa, sisältä tullessa sen vasemmalta puolelta lähtevät rappuset yläkertaan. Ne ovat noin metrin levyiset ja ensimmäisten kymmenen porrasaskelman jälkeen tekevät mutkan kaartuen oikealle. Sitten suoraan ylös, jossa rappujen päässä on tasanne. Vasemmalla pieni ikkuna ja tasanteen kummassakin laidassa matala ovi, josta pääsee pieneen, miltei komeromaiseen pesään. Oikeanpuoleinen pesä valmistetaan Hilma-tädin huoneeksi, kun hän tulee vierailulle. Tämä on myös isän lepohuone, jossa hän soittaa mieleisiään levyjä käsin veivattavalla grammarilla.

Toinen pieni huone on sekalaisten tavaroiden säilytyspaikka.

Tasanteen ikkunan vastapäisellä seinällä ovat ovet yläkerran huoneisiin. Niitä on kaksi. Toisessa, hellahuoneessa, on pitkään asunut vuokralaisia ja nyt siinä pitää kotiaan Anna, yhden pojan yksinhuoltajaäiti, joka on kodissamme isän ja äidin monitoimiapulainen – navetassa, pellolla, pyykkituvassa ja kaikessa, missä reipasta toimijaa tarvitaan. Ajan tavan mukaan me lapset kutsumme häntä Anna-tädiksi, vaikka sukulaisuussuhdetta ei olekaan. Anna-tädin poika on melkein ikätoverini ja leikit sujuvat hyvin.

Toinen yläkerran huone on ”varahuone”, jossa on järjestetty kutomakurssi ja muuta kylän yhteistä toimintaa. Hellahuoneen puoleisella seinällä on pönttöuuni, jolla huone lämmitetään vain satunnaisesti, tarpeen mukaan. Tästä varahuoneesta avautuu takaseinältä matala ovi kylmään vinttiin, jota kutsutaan ”pitkäksi vintiksi”. Siellä on kaikenlaista mielenkiintoista ja perheen historiaan liittyvää, osin salaistakin, tarpeistoa. Sinne mennään isonsiskon kanssa joskus salaa ja avataan iso puinen laatikko, jonka kyljessä lukee ”Toiminimi Tammelin”. Ajan myötä selviää, että se on Hanna-tädin (isän sisko) firman nimi. Laatikko on meille kuin aarrearkku, josta kaivamme esiin vanhoja kirjeitä ja vaatteita jos kohta suurin osa on ompelimosassa yli jääneitä tilkkuja ja lankoja.

Kirjan kansien väliin on koottu satunnaisessa järjestyksessä eri mittaisia juttua blogeista, joita olen kirjoittanut.

Muistoja, ilon aiheita, rohkaisua, hyvää mieltä. Niitä toivotan!

BoD

9

789528

903420